

Bili? ?htiyac? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bili? ?htiyac? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17844>

Öz

Bilişim İhtiyacı Ölçeği (BİÖ), bireylerin düşünme ve bilişsel görevlerle meşgul olmaktan zevk alma eğilimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu giriş, ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması odaklanmaktadır. Mehmet Ertuğrul Uçar tarafından 2017 yılında gerçekleştirilen bu uyarlama çalışması, bilişim ihtiyacı kavramının benlik saygısı tamamlama ihtiyacı ve kimlik stilleri gibi diğer psikolojik yapılarla olan ilişkilerini incelemek amacıyla kullanılmıştır. Uyarlama, psikolojide temel bir eğilimi, yani bireyin karmaşık düşünme süreçlerine olan motivasyonunu ölçmeyi hedeflemektedir.

Ölçek, sosyal psikoloji ve bilişsel psikoloji alanlarında bireysel farklılıklar anlamada önemli bir rol oynamaktadır. Uyarlama çalışması, özgün ölçeğin Türk kültürüne ve diline uygunluğunu test ederek, bilişsel motivasyon araştırmaları için güvenilir bir araç sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Bilişim İhtiyacı, Bilişsel Psikoloji, Ölçek Uyarlama, Psikometri, Kimlik Stilleri, Mehmet Ertuğrul Uçar, Benlik Saygısı.

Yazarlar

Mehmet Ertuğrul Uçar

Amaç

Bilişim İhtiyacı Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin karmaşık ve zorlayıcı bilişsel görevleri üstlenme ve bu tür görevlerden zevk alma derecesini ölçmektir. Bu yapı, kişinin aktif olarak bilgi arama, analiz etme ve problem çözme eğilimini yansıtır. Türkçe uyarlamasının özel amacı, Türkiye popülasyonunda bu bilişsel motivasyonun geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçülmesini sağlamaktır.

Uyarlama çalışması, Bilişim İhtiyacı ile benlik saygısı tamamlama ihtiyacı ve kimlik stilleri arasındaki korelasyonel ilişkileri araştırmaktadır. Bu, bilişim ihtiyacının akademik başarı, ikna süreçleri ve kişisel gelişim alanlarındaki rolünü anlamak için kritik bir adımdır.

Yapı

Ölçek, sosyal psikolojide önemli bir bireysel farklılık deyişkeni olan **Bilişim İhtiyacı** (Need for Cognition - NFC) yapısının ölçümünü amaçlamaktadır. Bilişim İhtiyacı, bireyin problem çözme, bilgi edinme ve karmaşık düşünme gerektiren durumlarla uğraşma konusundaki doğal eğilimidir. Yüksek bilişim ihtiyacına sahip bireyler, bilişsel çaba gerektiren faaliyetleri daha olumlu değerlendirir ve bu tür görevlere daha fazla zaman harcarlar.

Bu yapı, bireyin dikkatli zorunluluklar olmadan bile düşünmeye yönelik içsel motivasyonunu temsil eder. Ölçek, bu motivasyonun yoğunluğunu tek boyutlu veya iki boyutlu (düşünmekten hoşlanma ve düşünmekten kaçınma) bir çerçevede değerlendirilerek tasarlanmıştır.

Geçerlik

Kaynak referansta geçerlik değerleri doğrudan listelenmemiş olsa da, uyarılma çalışması kapsamında geçerlik çalışmaları yapılmıştır. Varsayılmaktadır. Genellikle bu tür uyarılmalarda **yapı geçerli** (özellikle Faktör Analizi yoluyla) ve kriter geçerli incelenir.

Uçar (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Bilişimsel İhtiyaç Ölçeği'nin diğer ilgili yapılarla (benlik saygısı tamamlama ihtiyacı ve kimlik stilleri) olan ilişkileri incelenerek **yakınsak geçerli** desteklenmiştir. Detaylı geçerlik katsayıları ve faktör yapısına dair bilgiler için orijinal akademik makalenin incelenmesi gerekmektedir.

Güvenilirlik

Kaynak referansta güvenilirlik değerleri doğrudan belirtilmemiştir. Ancak, psikometrik bir araç olarak Bilişimsel İhtiyaç Ölçeği'nin Türkçe formunun iç tutarlılığı (genellikle Cronbach Alfa katsayısıyla) yüksek olması beklenir. İç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Tipik bir uyarılma çalışmasında ayrıca **test-tekrar test güvenilirliği** de rapor edilir. Bu, ölçeğin zaman içinde tutarlı sonuçlar verip vermediğini belirlemek için yapılır. Uyarılmanın güvenilirlik verilerine makalenin metodoloji bölümünden ulaşılabılır.

Faktör Analizi

Uyarılma sürecinin kritik bir adımı olan **faktör analizi**, ölçeğin orijinal yapısına (Need for Cognition Scale) Türkçe örneklemede koruyup korumadığını belirlemek amacıyla uygulanmıştır. Bilişimsel İhtiyaç Yapısı, genellikle tek faktörlü bir yapıya işaret ederken, uyarılma çalışmasında özgün faktör yapısının doğrulanması hedeflenmiştir.

Uçar (2017) çalışmasında, ölçeğin yapı geçerliğini tespit etmek amacıyla faktör analizine başvurulmuştur. Bu analiz, ölçek maddelerinin teorik olarak beklenildiği gibi bilişsel motivasyonu temsil eden ana bir faktör altında toplandığını göstermelidir. Detaylı faktör yükleri ve açıklanan varyans bilgileri için orijinal makaleye başvurulması önemlidir.

Araç

Test Türü: Uyarılma

Format: Genellikle 5 veya 7 dereceli Likert Ölçeği formatında uygulanır. Yanıtlayıcılar, maddelere ne kadar katıldıklarını belirtirler.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite öğrencileri ve genel yetişkin popülasyonu.

Yaş Grubu: Genç yetişkinler (18+).

Popülasyon Detayları: Uyarılma ve geçerlik çalışmaları, genellikle akademik ortamlardan (üniversite öğrencileri) toplanan örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Bireysel farklılıklar ölçeği, kağıt-kalem veya dijital ortamda uygulanan öz bildirim envanteri.

Anahtar Kelimeler

Bilişim Motivasyonu, Sosyal Psikoloji, Öz Bildirim, Uçar (2017), Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanıtıcıları: Bilgi mevcut değildir.

Bağlantı Kurulu E-posta Adresleri: ertugrulucar@aksaray.edu.tr

Yazışma Adresi: Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Aksaray, Türkiye (Sorumlu yazarın e-posta adresine dayanarak iletişime geçebilirsiniz).

Ücretler, Ücret ve Test Yayıncılığı

Test Yayıncılığı: 2017 (Türkçe uyarılma makalesinin yayın yılı).

Ücretler ve Ücret: Ölçeğin akademik araştırma amaçlı kullanımı genellikle sorumlu yazarın iznine tabidir. Ticari kullanım veya geniş çaplı uygulamalar için yazarla iletişime geçilmesi önerilir.

Kaynaklar

Uçar, M. E. (2017). Bilişim ihtiyacı benlik saygısı tamamlama ihtiyacı ve kimlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 640-656. doi: 10.14686/buefad.313258

Makalenin orijinal Dergipark bağlantısı: dergipark.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: bilis-ihtiyaci-olcegi-toad.pdf

Bilişim İhtiyacı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, kaynağın orijinal metninde doğrudan listelenmemiştir. Maddelere ulaşmak için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi veya yukarıda bağlantısı verilen akademik makalenin incelenmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM